

Stichting Memorial 2015 voor Damslachtoffers 7 mei 1945
p/a: Slotenmakerstraat 41
1825ED Alkmaar
Nederland

7 mei 1945

Het is feest! De oorlog is ten einde.

Ook voor Amsterdam zijn de bevrijders in aantocht!

Een nieuw leven tegemoet!

Wij weten maar al te goed dat het anders liep: de beschieting op feestvierende burgers, mannen, vrouwen en kinderen, de paniek.....de angst.....de dood.....

op 7 mei 1945..... hier in Amsterdam....hier....achter u...

op deze plek...op de Dam...om 3 uur in de middag.

7 mei 2015.....70 jaar later....

U was getuige, u raakte gewond, lichamelijk of geestelijk. U verloor uw broer, uw zus, uw vader of moeder, opa of oma, oom of tante. U mist uw naaste, soms al 70 jaar lang.

De kinderen van de slachtoffers hier aanwezig wil ik in het bijzonder noemen, ook zij ondervinden de gevolgen van toen omdat het gezin veel moeite had met de verwerking van het verdriet of het waarom.

Er was sprake van "schuldgevoel". Was ik maar niet gaan feestvieren, dan had mijn broertje, mijn moeder, mijn vader, nog geleefd. Een leven lang omgaan met schuldgevoel of verdriet... tot je sterft. Of de herinneringen op je netvlies meedragen omdat je je vader moest identificeren, hier in deze kerk. Of met angst leven, drukke pleinen of zalen zoals hier, smalle steegjes, plotselinge knallen... Ook zij zijn slachtoffers.

Omdat zij stierven ná 5 mei, werden zij niet erkend als oorlogsslachtoffer. De familie had geen recht op een financiële ondersteuning. Dora Budde, hier aanwezig, vocht samen met haar moeder jarenlang voor erkenning na het overlijden van Herman. Voor een weduwe met kinderen zat er soms niets anders op om te hertrouwen, soms met een weduwnaar, die ook kinderen had. Liefde was ondergeschikt aan de noodzaak om het hoofd boven water te houden en een kostwinner te hebben, met alle gevolgen van dien.

Pas in het voorjaar van 1984 kwam er de Wet Uitkering Burger-oorlogsslachtoffers 1940-1945, de WUBO. Er kon een vergoeding aangevraagd worden en dat was marginaal, waar ook nog eens belasting over moest worden betaald. Was men hertrouwd, dan had men geen rechten meer. Deze na-oorlogse groep heeft te weinig erkenning gehad!

Wij kunnen niets voor u rechtzetten. Wel bieden wij u de resultaten van ons onderzoek, prachtig weergegeven en door Johan onderhouden, op onze inmiddels hoogst gewaardeerde website, een platform met ruim 600.000 bezoekers sinds februari 2013, een gemiddelde van 200 unieke bezoekers per dag,

met 335 pagina's informatie van 120 ooggetuigen,

37 pagina's krantenartikelen van toen,

23 pagina's over de Binnenlandse Strijdkrachten en

31 slachtofferpagina's.

Opdat zij nooit vergeten worden.

Toch wil ik ook nog iets vertellen over ons onderzoek en daarbij gelijk wat namen en getallen noemen.

Toen Arthur Rebattu zocht naar informatie over de dood van Antje Quant-Moeke, was er weinig voorhanden. Dat was oktober 2012. De Stichting is 22 maart 2013 opgericht met als doel om onderzoek te doen naar de slachtoffers.

Hoeveel ? en wie waren zij? Nu, na 2 en half lange, intensieve jaren hebben we een resultaat bereikt waarmee wij denken geschiedenis te schrijven.

Eindelijk kunnen die vage getallen van 18, 22 of 40 slachtoffers uit de boeken. Het zijn er minstens 31. Minstens, want het onderzoek gaat door.

Vrijwilligers, daar draait alles om. In het eerste jaar waarin het bestuur een beroep kon doen op een behoorlijke groep assistenten, zoals Ingrid Ferwerda en Pauline Wesselink, kwam het moment dat het toch allemaal wel heel erg omvangrijk was. Er kwam een andere samenstelling.

Bijna twee jaar werken we nu als bestuur in deze setting intensief en prettig samen. Lange dagen, met de onmisbare steun van Joke Andriessen.

De slachtoffers werden door ons getraceerd, de zoektocht naar familieleden gestart. Dat is een intensieve zoektocht geweest, zeer moeilijk soms, vastlopers, bij enig kind, zoals Rika Overdijk, waarbij er toch een foto uit onverwachte hoek kwam, een klasgenootje, Tiny Poggenklaas, vandaag in ons midden.

Vanwege de privacy kan ik niet vertellen bij welke slachtoffers, maar h^óe triest is het als er w^él familie wordt gevonden, maar zij géén contact willen. Wij moeten dat respecteren, maar het is moeilijk te aanvaarden. Het is dé kans om hun familielid alsnog te eren, al is het met een foto.

Bij het onderzoek bleek veelvuldig dat familieleden onderling geen contact meer hebben. Iets dat vaker in mijn eerdere onderzoeken voorkwam.

Oppakken van het leven na de oorlog was niet eenvoudig. Men sprak niet meer over de oorlog, niet binnen een gezin, en al helemaal sprak een ouder niet met een kind over de dood.

Deze kinderen hebben een onverwerkt verdriet over een, voor hen soms onbekende gebeurtenis en gaan pas nú op zoek naar de antwoorden. Gelukkig hebben wij enkele families weer bij elkaar kunnen brengen.

Op ons verzoek digitaliseerde het Stadsarchief vorig jaar ca 5200 scans die wij met leden van het [StamboomVragenForum](#) hebben geïndexeerd met behulp van een speciaal voor ons gemaakt genealogieprogramma van [Mijn-Genea](#). (Onze dank aan deze mensen). Die documenten gaven ons inzicht in de doodsoorzaak van Amsterdammers die overleden in de maanden mei en juni 1945. Wij konden zo bekijken of er nog meer mogelijke slachtoffers vindbaar waren. Behalve schotwonden, was de verwachting dat er toch ook, met name kinderen, vertrappt of verdrukt zouden zijn. 125 verschillende doodsoorzaken werden genoemd in een nauwelijks leesbaar handschrift.

Met de ontcijfering én advisering over een mogelijk gevolg van de aanwezigheid op de Dam, werden we bijgestaan door dr Andries. In de meeste gevallen was het 1 grote puzzel. Alle omschrijvingen die te maken hadden met verhongering of andere niet relevante oorzaken, vielen af. Alle twijfelgevallen, zoals beroerte, hartfalen, scepisis =bloedvergiftiging, botbreuken, en dergelijke zijn ondergebracht in 513 afzonderlijke persoonsmappen. Daar zijn er inmiddels veel van weggestreept.

Een lijst van 39 Amsterdammers kon worden vastgelegd, slachtoffers door schotwonden, vanaf 4 mei, op andere locaties dan de Dam.

We kregen nogal eens een bericht dat er een familielid op de Dam zou zijn gesneuveld, maar inmiddels kunnen we aantonen dat zij door andere omstandigheden werden gedood. Soms door een afrekening omdat men Duits sympathisant was, terwijl het Damincident als doodsoorzaak in de familie werd verteld. In alle gevallen verstrekken we de door ons gevonden informatie en documenten aan de familie. Ook zij bleken dankbaar dat er eindelijk, ook voor hen, duidelijkheid is.

Meer slachtoffers zijn er uit de scans nog niet gekomen, je moet echter alle bronnen nalopen om niet 1 persoon te missen. Het onderzoek is dus nog niet ten einde, er moeten nog veel mappen worden onderzocht. De kans dat er nog iemand bij komt is niet groot, maar zeker niet uit te sluiten.

De gesprekken die ik mocht hebben waren indrukwekkend, emotioneel. Niet 1 uitgezonderd. Als voorbeeld noem ik Hanna Piper, hier aanwezig voor haar neefje Wim de Leeuw. Ik wil u allen persoonlijk bedanken dat u dit met ons hebt willen delen en daarmee voor de toekomst is vastgelegd op onze website.

Meer dan 120 ooggetuigen en hun kinderen, deden hun verhaal, over de chaos, de paniek. En de minstens 14 gewonden door schoten, zoals Tom Gase hier aanwezig, die tot op heden met de gevolgen moeten leven.

Tiny van der Hoek is vandaag aanwezig. Wij noemen haar het Ijsmeisje. Ze was toen 2 en half jaar oud en is bekend van de foto. Ze had het ijsje dat ze zojuist van haar moeder had gekregen, laten vallen en liep zo dapper tegen deze schoten in om verhaal te halen bij de Duitsers.

En zoals de dochters van Frits Greefkes, ook zij zijn vandaag bij ons, hun vader Frits werd gered door Han Hutjes die daarbij door een kogel dodelijk werd getroffen. Ik kan ze nu niet allemaal noemen; ze zijn allemaal indrukwekkend.

Nog dagelijks bereiken ons nieuwe inzendingen. Het is zo belangrijk om te ontladen en te vertellen, rust te vinden, na 70 jaar. U bent allemaal, in meer of mindere mate, slachtoffer.

Dankzij deze vaak gedetailleerde verslagen, kunnen we zaken reconstrueren, waar werd er geschoten, wat gebeurde er in welke chronologische volgorde. Dat kunnen we ook dankzij het verzamelde beeldmateriaal van zeker 15 aanwezige fotografen. Enkele foto's zijn met toestemming van de rechthebbenden, hier door Johan neergelegd.

Bekend is Wiel van der Randen, hij bevond zich op het dak van de Kosterij, hier van de Nieuwe Kerk. Hij schoot 2 rolletjes vol met zijn Leica en veel foto's van hem werden wereldberoemd, zoals de mensen die in lijn liggen achter de lantaarnpaal.

Wij kennen een van zijn foto's ook waarop slachtoffer Petrus van Dam ligt naast het Ijscokarretje. Kleinzoon Martin van der Randen en zijn dochter zijn aanwezig, maar ook de familie van Petrus van Dam is met een aantal mensen aanwezig, waarvoor dank.

Bij de dossiervorming is gebruik gemaakt van heel veel documenten, verzameld tijdens onderzoek bij het Stadsarchief en het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie Niod, zij zijn hier aanwezig, het NIMH, het Nationaal Archief, Stichting 40-45, de Sociale Verzekeringsbank en andere instanties.

Hoewel we altijd dankbaar zijn voor de samenwerking, verliepen aanvragen niet overal even vlot.

De stichting heeft een geweldig comité van Aanbeveling, zoals de burgemeester, Ad van Liempt en Annemarie de Wildt van het Amsterdam Museum, ook hier aanwezig. Zij laten zien hoe belangrijk ons werk is.

Het is geen hoofddoel van de stichting om een oorzaak te vinden, het aanwijzen van schuldigen, noch veroordelen. De context, het trauma van de stad, is echter belangrijk om het drama beter te kunnen duiden en plaatsen. Wij verzamelen en doen verslag van de gevonden documenten. Op een moment zullen deze worden overgedragen aan een archief.

De belangrijkste doelstelling is wél, naast het vinden en noemen van de namen, de slachtoffers ook een gezicht te geven en te herdenken door middel van een niet-anoniem gedenkteken. Dit gaan we doen, samen met u en duizenden anderen op plaatseensteen.nl De introductie wordt straks gegeven door Moniker.

31 slachtoffers en slechts 9 laatste rustplaatsen.

5 slachtoffers hebben nu een erkend oorlogsgraf, voor de 4 andere graven willen we dat ook geregeld zien.

3 graven zijn helaas al geruimd, en van 19 slachtoffers is een graf onbekend, met name van hen die op de Nieuwe Ooster zouden liggen. Dat onderzoek is ook een doel.

.....

Het was 7 mei, op de Dam, 3 uur...

Het is 7 mei, op de Dam, 3 uur...

de Burgemeester van Amsterdam, de heer Eberhard van der Laan zal nú de namen noemen van de 31 slachtoffers die stierven op 7 mei 1945 of daarna, als gevolg van de Dambeschieting. Hierbij worden de persoonlijke pagina's getoond die vanaf vandaag, voor iedereen, op onze website te bekijken zijn.

Aan het einde zijn we 1 minuut stil zijn.

Ik vraag uw aandacht voor onze eerste gastspreker:

Ad van Liempt. Hij heeft eigenlijk weinig introductie.

Bekend journalist en tv-programmamaker en lid van aanbeveling van onze stichting. Ondanks zijn zeer drukke programma de afgelopen tijd is hij bereid om hier te zijn.

Graag geef ik het woord aan Ad van Liempt.

Dank je wel Ad.

Nu Ronald van Tienhoven, onze curator adviseur, die zichzelf zal introduceren en ook de volgende sprekers, foto-redacteur Frank Schallmaier en Roel Wouters van Studio Moniker, zal begeleiden. Daarna kom ik nog kort bij u terug.

Dank je wel Frank, Roel en Ronald.

Er is alle vertrouwen dat plaatseensteen.nl veel deelnemers zal trekken zodat er mooie letters worden gevormd en daarmee de namen van de slachtoffers in steen worden geschreven.

We zijn aan het einde gekomen van deze middag.

Mag ik iedereen van harte bedanken voor de inbreng en ondersteuning.

Deze dag is mogelijk gemaakt door de support van curator Ronald van Tienhoven en door Luna, Roel en Jonathan en hun team van [Moniker](#) die maanden hebben gewerkt zonder dat er duidelijkheid was over financiering van het webplatform [plaatseensteen.nl](#). Dank jullie wel.

Ons project wordt mogelijk gemaakt door het [Mondriaanfonds](#), [het Amsterdams Fonds voor de Kunst](#), [het Prins Bernhard Cultuur Fonds](#), [de Gemeente Amsterdam](#), [het stadsdeel Centrum](#), [het Amsterdams Comité 4&5 mei](#), [Industriële Grote Club](#), [Yip Group](#), [Condomerie](#), [Textwerk](#) en particulieren, waarvan enkelen hier zijn aanwezig. Heel hartelijk dank.

Onze dank gaat vooral uit naar meneer Won Yip, van de Yip-Group op de Dam; déze dag is door hem gefinancierd.

Hij reageerde vanuit zijn hart. We hopen dat andere Amsterdamse bedrijven en fondsen dit voorbeeld volgen en rekenen op meer betrokkenheid van vooral de Amsterdamse samenleving.

Alle sponsors worden bedankt via het sponsorbord, met daarop ons rekeningnummer NL10INGB0008136685, zodat er nog velen zullen volgen.

Voor het geval u het gemist heeft, er staat een spaarvarken naast.

We nodigen u allen uit om samen een drankje te nemen en wat met elkaar verder na te praten. Komt u gerust naar ons toe. Misschien wilt u nog iets schrijven in ons gastenboek. Het bestuur dankt u allen zeer, een behouden terugreis naar huis en tot zaterdag 7 mei 2016.

Ludmilla van Santen